Datum van inontvangstneming	:	22/05/2017

Zaak C-186/17

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

12 april 2017

Verwijzende rechter:

Landgericht Berlin (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

27 maart 2017

Verzoekende partij:

flightright GmbH

Verwerende partij:

Iberia Express SA

Landgericht Berlin

Beslissing

[OMISSIS]

In het geding

flightright GmbH/Iberia Express S.A.

heeft de Zivilkammer 58 van het Landgericht Berlin (rechter in tweede aanleg Berlijn, Duitsland) op 27 maart 2017 [OMISSIS] het volgende beslist:

1. De behandeling van de zaak wordt geschorst.

2. Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof") wordt krachtens artikel 267, lid 2, VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag betreffende de uitlegging van de verordening inzake luchtreizigersrechten.

Kan er ook een recht op compensatie in de zin van artikel 7 van verordening (EG) nr. 261/2004 bestaan wanneer een luchtreiziger wegens een relatief geringe

vertraging bij aankomst een rechtstreeks aansluitende vlucht niet haalt en dit tot een vertraging van drie uur of meer op de eindbestemming leidt, waarbij die vluchten echter door verschillende luchtvaartmaatschappijen werden uitgevoerd en de boeking werd verricht door een touroperator die de volledige vliegreis via een andere luchtvaartmaatschappij had geboekt?

1. Verzoekster vordert als gesubrogeerde compensatie ter hoogte van 600 EUR per luchtreiziger op grond van verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91 (hierna: „verordening").

[Or. 2] De cedenten boekten via Elumbus GmbH voor twee personen een vliegreis van Berlijn naar San Salvador via Madrid en San Jose. In de factuur van Elumbus GmbH werd als dienstverrichter voor de volledige vlucht Air Berlin vermeld [OMISSIS]. Elumbus GmbH heeft ook de boekingsbevestiging opgesteld [OMISSIS]. De door verweerster uitgevoerde geplande vlucht van Berlijn naar Madrid (vluchtnummer IB 3673) liep 59 minuten vertraging op, waardoor de cedenten de door luchtvaartmaatschappij Iberia Lineas Aereas De España S.A. uitgevoerde aansluitende vlucht van Madrid naar San Jose (IB 6313) niet meer konden halen. De cedenten bereikten San Salvador met de ter beschikking gestelde vervangende vlucht pas 49 uur later.

Het Amtsgericht (rechter in eerste aanleg) heeft de vordering ongegrond verklaard, omdat verweerster uitsluitend de vlucht van Berlijn naar Madrid heeft uitgevoerd, maar niet de aansluitende vluchten. Bovendien was verweerster niet betrokken bij de boeking en planning van de volledige vlucht. Zij is bijgevolg slechts voor de vertraging van het eerste deeltraject van Berlijn naar Madrid verantwoordelijk. Op deze route, die meer dan 1 500 km bedraagt, was er slechts een vertraging van 59 minuten, dus minder dan 3 uur. Bijgevolg bestaat er geen recht op compensatie in de zin van artikel 7 van de verordening.

Verzoekster heeft tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld en handhaaft haar vordering uit eerste aanleg.

2. De beslissing van de rechter in hoger beroep vereist de beantwoording van een prejudiciële vraag door het Hof.

Verzoekster kan mogelijkerwijze aanspraak maken op compensatie ingevolge artikel 7, lid 1, onder c), van de verordening.

a) Volgens vaste rechtspraak van het Hof is een vertraging van een vlucht vergelijkbaar met annulering in de zin van artikel 7, lid 1, van de verordening, zodat ook voor dergelijke vertragingen een compensatie in de zin van artikel 5, lid 1, onder c), juncto artikel 7, lid 1, van de verordening kan worden geëist wanneer de vertraging drie uur of meer bedraagt (arrest [redacted] C-402/07 [OMISSIS]; arrest [redacted] C-581/10, [OMISSIS]). Voorwaarde hiervoor is dat de

vertraging op de eindbestemming drie uur of meer bedraagt ten opzichte van de geplande aankomsttijd [OMISSIS].

b) Dit geldt ook wanneer een relatief geringe vertraging tot een grote vertraging leidt wegens het missen van een aansluitende vlucht. Het Hof heeft dienaangaande geoordeeld dat in beginsel ook aanspraak kan worden gemaakt op een compensatie in de zin van artikel 7, lid 1, van de verordening wanneer een transfervlucht een vertraging van minder dan drie uur heeft maar op grond van die vertraging een aansluitende vlucht niet kan worden gehaald waardoor de aankomst op de bestemming met vertraging plaatsvindt. Voor de forfaitaire compensatie is dan enkel de vertraging van belang die wordt vastgesteld ten opzichte van het geplande tijdstip van aankomst op de eindbestemming, namelijk de bestemming van de laatste vlucht van de betrokken passagier (arrest van 26 februari 2013, [redacted] C-11/11, [OMISSIS] punt 33). In het daar aan de orde zijnde geval werden de transfer- en de aansluitende vlucht door dezelfde luchtvaartmaatschappij uitgevoerd (arrest van 26 februari 2013, [redacted] C-11/11, [OMISSIS] punt 18).

c) De vraag rijst of deze rechtspraak ook toepasselijk is wanneer – zoals hier – de transfer- en de aansluitende vlucht niet door dezelfde luchtvaartmaatschappij worden uitgevoerd. In die zin is de onderhavige feitelijke situatie verschillend van de hierboven beschreven feitelijke situatie ([redacted] **[Or. 3]**

Over een vergelijkbare zaak moest het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland; hierna: „BGH”) oordelen in het kader van een Revision tegen een uitspraak van het Landgericht Hamburg [OMISSIS]. Het BGH had de behandeling van de zaak geschorst en zich tot het Hof gewend met een prejudiciële vraag tot uitlegging van verordening nr. 216/2004, die in wezen dezelfde is als de thans voorliggende vraag. Deze prejudiciële vraag werd door het BGH echter ingetrokken nadat in die zaak de verwerende partij het recht op compensatie had erkend.

Het BGH heeft dienaangaande vastgesteld:

„Uit het doel en de strekking van artikel 7 van de verordening inzake luchtreizigersrechten zou kunnen volgen dat er slechts dan een recht op compensatie bestaat, wanneer de luchtvaartmaatschappij die de vertraging op de eindbestemming heeft veroorzaakt, met de samenstelling van de opeenvolgende vluchten heeft ingestemd door uitgifte of goedkeuring van een boekingsbevestiging. Deze kwestie is in de rechtspraak van het Hof nog niet definitief geregeld.

aa) Uit de rechtspraak van het Hof kan worden afgeleid dat een recht op compensatie in elk geval kan bestaan wanneer meerdere opeenvolgende vluchten worden geboekt bij de luchtvaartmaatschappij waarvan compensatie wordt gevorderd.

In de beslissingen waarin er recht op compensatie was als gevolg van een vertraagde aankomst op de bestemming van een rechtstreeks aansluitende vlucht, waren de opeenvolgende vluchten geboekt bij de luchtvaartmaatschappij waartegen de vordering in het hoofdgeding was ingesteld (arrest [OMISSIS] punt 18 – [OMISSIS]; arrest van 4 oktober 2012, [OMISSIS] e.a., C-321/11, [OMISSIS] punten 10 en 34). In andere beslissingen van het Hof waarin het begrip ‚vlucht' in de zin van de verordening van belang was, ging het eveneens om zaken waarin de passagier alle relevante vluchten geboekt had bij de luchtvaartmaatschappij waarvan de passagier later compensatie had gevorderd (vgl. arresten Emirates Airlines, [OMISSIS] punt 13; [OMISSIS] e.a., [OMISSIS] punt 11; [OMISSIS] e.a., [OMISSIS] punt 15).

bb) Die casus doet zich in het onderhavige geding niet voor.

Volgens de vaststellingen van de hogerberoepsinstantie zijn de twee vluchten door verschillende luchtvaartmaatschappijen uitgevoerd. De boeking vond niet bij één van deze ondernemingen plaats, maar bij een touroperator. Die heeft ook de [OMISSIS] overgelegde bevestiging van de boeking opgesteld. Bij gebreke van desbetreffende vaststellingen kan er niet van worden uitgegaan dat verweerster zelf een ticket voor beide vluchten heeft uitgegeven of toegestaan.

cc) Voor die casus kunnen er uit de verordening of de vermelde rechtspraak van het Hof niet met voldoende zekerheid conclusies worden getrokken.

Overeenkomstig artikel 3, lid 2, onder a), van de verordening inzake luchtreizigersrechten is de verordening alleen van toepassing wanneer de passagier een bevestigde boeking voor de desbetreffende vlucht heeft. Daarvoor is volgens artikel 2, onder g), van de verordening inzake luchtreizigersrechten vereist dat de boeking is aanvaard en geregistreerd door de luchtvaartmaatschappij of de touroperator. Dat laatste kan gebeuren in een ticket in **[Or. 4]** de zin van artikel 2, onder f), van de verordening inzake luchtreizigersrechten dat door de luchtvaartmaatschappij of door een door haar erkende agent is uitgegeven of toegestaan, of in een ander document.

Uit die regeling volgt zonder enige twijfel dat een passagier ook recht op compensatie jegens de uitvoerende luchtvaartmaatschappij zou kunnen hebben wanneer die weliswaar niet zelf betrokken was bij de individuele boeking en de bevestiging daarvan, maar een agent of touroperator de mogelijkheid heeft gegeven om dergelijke boekingen in ontvangst te nemen en te bevestigen. In dat geval moet de luchtvaartmaatschappij aanvaarden dat de boekingsbevestiging door de agent of de touroperator als een door haarzelf afgegeven verklaring aan haar wordt toegerekend.

Daaruit kan echter niet zonder enige twijfel worden afgeleid dat een luchtvaartmaatschappij ook dan moet aanvaarden dat de boekingsbevestiging door een agent of touroperator aan haar kan worden toegerekend, wanneer die betrekking heeft op een andere vlucht, die door een andere luchtvaartmaatschappij

wordt uitgevoerd. Bij een dergelijke vlucht treedt de agent of de touroperator in de plaats van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert. Uit het oogpunt van de betrokken luchtvaartmaatschappijen is de situatie dus vergelijkbaar met die waarin de passagier zelf meerdere boekingen bij verschillende luchtvaartmaatschappijen voor opeenvolgende vluchten verricht. Voor dat laatste geval gaat in elk geval de Commissie er in haar richtsnoeren voor de uitlegging van de verordening van uit dat er geen recht op compensatie bestaat [richtsnoeren van de Commissie van 10 juni 2016, C(2016) 3502 final, blz. 18, punt 4, onder d), A, ii)]).

dd) De Senat is van oordeel dat er wat voor te zeggen valt dat ook recht op compensatie zou moeten bestaan wanneer de boekingsbevestiging voor opeenvolgende vluchten door een touroperator is uitgegeven.

(1) In de verordening is voor de verschillende vormen waarin een boeking kan worden bevestigd, in beginsel in dezelfde rechtsgevolgen voorzien. In overweging 5 wordt bovendien duidelijk gemaakt dat de bescherming van de passagiers ook dient te gelden voor vluchten in het kader van pakketreizen. Een plicht om in te staan voor de vluchten die een touroperator heeft samengesteld, is voorts in overeenstemming met de doelstelling die in de overwegingen 1 tot 4 is omschreven, namelijk de waarborging van een hoog niveau van bescherming van de passagiers, met volledige inachtneming van de eisen op het gebied van consumentenbescherming, en het daaruit door het Hof afgeleide beginsel dat de bepalingen van de verordening die aan de passagiers rechten verlenen, ruim moeten worden uitgelegd (zie arrest [redacted] e.a., [OMISSIS] punt 45), terwijl begrippen in een bepaling die een afwijking vormt van een beginsel of, meer bepaald, van gemeenschapsregels ter bescherming van de consument, steeds strikt moeten worden uitgelegd (zie arrest Hof van 22 december 2008, [redacted] C-549/07, Jurispr. blz. I-11061, [OMISSIS] punt 17).

(2) Volgens de Senat is een recht op compensatie ook in overeenstemming met de zienswijze van het Hof ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor de met de boekingsbevestiging overgenomen verplichtingen tot compensatie.

In een zaak waarin een luchtvaartmaatschappij waarbij twee opeenvolgende vluchten waren geboekt, het vervoer op de tweede vlucht had geweigerd in de veronderstelling dat de passagier deze vlucht wegens vertraging van de eerste vlucht niet meer zou kunnen halen, heeft het Hof aanvaard dat er een recht op compensatie bestond. Daarbij was voor het Hof doorslaggevend dat met dat recht **[Or. 5]** compensatie moest worden verleend voor de ongemakken die als gevolg van een onomkeerbaar tijdverlies van 3 uur of meer ontstaan, en dat een uitvoerende luchtvaartmaatschappij voor deze ongemakken in ieder geval dan moet instaan wanneer die aan haar te wijten zijn – hetzij omdat zij de vertraging van de door haarzelf uitgevoerde eerste vlucht heeft veroorzaakt, hetzij omdat zij verkeerdelijk van mening was dat de betrokken passagiers zich niet op tijd voor instappen op de volgende vlucht zouden kunnen melden, hetzij omdat zij tickets

heeft verkocht voor opeenvolgende vluchten waarvoor er niet voldoende tijd was om de aansluiting te halen (arrest [redacted] e.a., [OMISSIS] punt 34)

In ieder geval uit het oogpunt van de passagier, tot wiens bescherming het recht op compensatie strekt, doet zich een soortgelijke situatie voor wanneer de luchtvaartmaatschappij de tickets voor opeenvolgende vluchten weliswaar niet zelf heeft uitgegeven of toegestaan, maar een touroperator de mogelijkheid heeft geboden om dergelijke tickets uit te geven en daarbij ook vluchten samen te stellen die door verschillende luchtvaartmaatschappijen worden uitgevoerd.

ee) Desondanks is de Senat van oordeel dat hij hier niet zelf over kan beslissen.

Een dienovereenkomstige toepassing van de door het Hof ontwikkelde beginselen op de hier te beoordelen casus lijkt om de uiteengezette redenen weliswaar voor de hand te liggen, maar kan niet zonder enige twijfel uit de beslissingen van het Hof tot dusverre worden afgeleid [OMISSIS].”

De Kammer is van oordeel dat op verzoeksters hoger beroep niet zonder beantwoording van de prejudiciële vraag kan worden beslist.

[OMISSIS]